

4 . Alba Iulia | Punct: str. Munteniei nr. 15-17 – Sediul guvernatorului consular al celor trei Dacii | Anul: 2008

Anul: 2008

Cod RAN: 1026.12

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Civil, Domestic

Autori: Ana Lucreția Ignat, Constantin Inel, Vlad Andrei Lăzărescu, Viorica Rusu-Bolindeț

Instituții: Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Raport

În anul 2001 a fost deschisă o secțiune pe latura de E a rezervației arheologice – SXVII/01, iar anul trecut o alta, în extremitatea sudică a acesteia – SXVIII/071. Cercetarea viza cunoașterea situației vestigiilor arheologice din zona situată în afara gropii excavate, elementele de construcție ale acesteia din urmă fiind dezvelite în campaniile precedente.

Cercetarea arheologică din anul 2008 a avut prin urmare ca obiective principale continuarea dezvelirii vestigiilor din secțiunile deschise în anul 2001 (SXVII/01), respectiv 2007 (SXVIII/07). Datele tehnice referitoare la acestea vor fi descrise mai jos:

Secțiunea SXVII/01

Este amplasată pe latura estică a complexului arheologic, la 6,30 m spre E de limita estică a gropii excavate. Inițial a avut dimensiunile de 10,50 x 2,50 m, însă datorită intemperiilor, profilul s-a prăbușit, motiv care a necesitat extinderea dimensiunilor, care acum sunt de 11,30 x 3,40 m. Este orientată N-S și s-a pornit de la adâncimea de -1 m. Nivelul la care se ajunsese în anul 2003 era reprezentat de ultima fază de locuire romană. Aceasta se anunța printr-un nivel de dărâmătură, reprezentat de multe materiale de construcție, în special prin țigle și olane de acoperiș. În acest an, după îndepărtarea resturilor acoperișului construcției respective, am descoperit un colț al unei clădiri romane, situat în extremitatea sudică a secțiunii. Construcția respectivă are dimensiunile dezvelite de 4,30 x 1,10 m. Cele două ziduri din care este constituit colțul ei nord-vestic au fost realizate în două tehnici diferite. Astfel, zidul orientat SV-NE al clădirii, dezvelit pe o lungime de numai 1,10 m (restul lui merge sub profilul vestic al secțiunii) a fost construit în tehnica opus mixtum, având preponderent asize din piatră, combinate la partea superioară cu asize din cărămidă, legate cu mortar. Modul de construcție a acestui zid (din care a fost surprinsă fundația și o parte din elevație) este foarte îngrijit, o modalitate similară de realizare fiind întâlnită atât la clădirea din colțul sud-vestic al SXVIII/07, cât și în cazul construcțiilor aparținând ultimei faze de locuire romană dezvelite în groapa excavată. În ceea ce privește ce-al de-al doilea zid aparținând clădirii romane din colțul sud-vestic al SXVII/01, acesta este orientat NE-SV și a fost descoperit pe o porțiune de 4,30 m, respectiv pe diagonală pe lățimea secțiunii. O mică parte a sa a fost distrusă de groapa de implantare a unei fântâni contemporane, surprinse în colțul sud-estic al secțiunii (vezi mai jos). Tehnica sa de construcție este însă diferită de cea a zidului cu care formează colțul clădirii situate în jumătatea sudică a secțiunii SXVII/01. El pare să fi avut paramente din piatră, în timp ce în interior a fost realizat dintr-un amestec de materiale tegulare refolosite prinse cu mortar, de la cărămizi la țigle și olane de acoperiș, pilae circulare de hypocaust, respectiv tuburi ceramice utilizate pentru conducerea aerului cald în pereții camerelor. De asemenea, el nu se țese cu zidul menționat mai sus, ci este adosat acestuia. Totodată, fundația lui pare să fie amplasată pe o podea de opus signinum care ar putea să reprezinte un nivel de călcare al zidului cu care constituie colțul clădirii din colțul sud-estic al secțiunii SXVII/01, această podea fiind păstată numai de o parte și de alta a acestui zid. Prin

urmare, cele două ziduri descrise mai sus reprezintă două faze diferite ale clădirii romane surprinse în colțul sud-vestic al secțiunii. Din umplutura din interiorul ei au fost descoperite fragmente de tencuială pictată policromă (roșu pompeian, albastru, verde). Deocamdată, cu excepția țiglelor de acoperiș (prinse în situ deasupra zidului orientat NV-SE al clădirii), care poartă sigla legiunii a XIII-a Gemina, însoțită de câteva antroponime, nu avem elemente de datare care să ne ofere repere cronologice precise cu privire la datarea celor două faze ale clădirii descoperite. După poziția stratigrafică, deocamdată o încadrăm ultimei faze de locuire romană, datate la mijlocul și în al treilea sfert al secolului al III-lea p. Chr. Cercetarea clădirii respective nu a fost încheiată, în secțiunea SXVII/01 s-a ajuns la adâncimea de -1,70 m în această campanie. Ea va fi cercetată în continuare anul viitor.

În colțul sud-estic al secțiunii a fost surprinsă o fântână modernă. Groapa ei de implantare, pornită imediat de sub solul actual, a distrus stratigrafia anterioară pe o porțiune de 1,60 m pe profilul de S și pe o lungime de 2 m pe profilul de E. Ea a fost dezvelită în suprafață în secțiune, având diametrul interior de 1,20 m, iar cel exterior de 1,80 m. Ghizdurile ei sunt constituite din pietre de râu de mari dimensiuni, așezate relativ ordonat unele peste altele, fără nici un liant. Din interiorul ei a fost scoasă umplutura până la adâncimea de -1,60 m, ea fiind constituită din gunoaie menajere de epocă contemporană. Nici cercetarea ei nu a fost încheiată.

Secțiunea SXVIII/07

Este situată în extremitatea sudică a rezervației arheologice, pe terenul care nu a fost distrus prin excavare. Inițial a avut laturile de 10 x 3 m. Datorită intemperiilor și a umpluturilor unor gropi moderne, profilele s-au prăbușit, fapt ce a necesitat extinderea ei, actual având 10,80 x 3,80 m. Este orientată N-S și de la adâncimea de -1,30 m, pe care am rămas în anul precedent, s-a ajuns la -2,70 m în campania 2008.

Principalele rezultate obținute în anul 2008 în această secțiune sunt legate de dezvelirea două construcții aparținând ultimei faze de locuire romane a sediului guvernatorului consular al celor trei Dacii (mijlocul și al treilea sfert al sec. III p.Chr.).

Astfel, în jumătatea de S a secțiunii a fost descoperită o clădire romană, ale cărei dimensiuni sunt deocamdată de 4,40 x 2,80 m, restul ei continuând spre E, respectiv V. Este compusă din două camere (denumite convențional camerele 4 și 5), ale căror ziduri, construite în tehnica opus mixtum (cu rânduri alternative de pietre și cărămizi prinse cu mortar) sunt foarte bine conservate. Camera 4 a acestei clădiri are dimensiunile de 2,70 x 2,40 m, din ea fiind surprins numai colțul nord-estic. În interiorul ei a fost găsit nivelul de călcare aflat la -2,20 m adâncime, reprezentat de o podea de mortar. Ea a avut într-o primă fază un praefurnium prin care se asigura încălzirea unei camere învecinate, situate spre E. Din aceasta din urmă a mai fost prinsă o porțiune de 1,30 m lângă profilul estic și o pilă de la instalația de hypocaust, restul ei continuând sub profilul estic al secțiunii. Praefurnium-ul a avut pereții constituiți din cărămizi și pietre prinse cu mortar, lățimea acestora fiind de 0,20 m. Gura cuptorului avea lățimea interioară de 0,30 m, înălțimea pe care s-a păstrat fiind de 0,45 m. La bază avea un strat de mortar cu grosimea de 0,05 m. La un moment dat, gura acestui praefurnium a fost obturată, la partea superioară fiind pusă o piatră de mari dimensiuni (0,40 x 0,40 x 0,35 m).

Camera 5 a clădirii romane din jumătatea sudică a secțiunii SXVIII/07, din care cunoaștem deocamdată colțul ei sud-estic, are dimensiunile de 2,30 x 2,10 m, restul ei continuând spre vest. Are păstrată și o parte a podelei realizate din mortar amestecat cu bucăți de cărămidă (opus signinum) (0,90 x 0,70 m x 0,15 m), precum și cărămizile de la suspensura instalației de hypocaust care o deservea.

Construcția romană din colțul nord-estic al secțiunii, denumită convențional camera 3, are deocamdată dimensiunile de 4 x 2,50 m. Din ea a fost surprins numai un zid, restul clădirii întinzându-se înspre N și E. Zidul dezvelit, cu lungimea de 4 m și lățimea 0,60 m, este și el construit în aceeași tehnică opus mixtum ca și clădirea descrisă mai sus, însă la realizarea lui au fost refolosite foarte multe materiale tegulare fragmentare, unele dintre ele șampilate. El se aseamănă ca modalitate de construcție cu zidul orientat NV-SE al încăperii surprinse în jumătatea sudică a secțiunii SXVII/01. Din interiorul acestei camere au fost descoperite câteva fragmente de tencuială pictată policromă, fragmente ceramice și obiecte de sticlă fragmentare. Aparține de asemenea ultimului nivel de locuire romană cunoscut al sediului guvernatorului, respectiv celui de-al doilea și al treilea sfert al sec. III p.Chr. Adâncimea la care s-a ajuns în interiorul camerei 3 este de -2,70 m,

cercetarea ei urmând a fi încheiată în campania viitoare.

Datele oferite de stratigrafia secțiunii SXVIII/07 vin să completeze informațiile referitoare la stratigrafia complexului arheologic reprezentat de Palatul guvernatorului consular al celor trei Dacii pe latura sudică a zonei supuse cercetării arheologice recente. Astfel, s-a constatat că pe această latură, nivelele de locuire modernă sunt foarte bine atestate, atât prin construcții (un colț de clădire a fost surprins în extremitatea sudică a secțiunii), cât și prin prezența a cinci gropi menajere. Ultimul nivel de locuire romană este mult mai jos decât în cazul situațiilor stratigrafice constatate în săpăturile anterioare pe latura de N și pe cea de est a rezervației arheologice. În zona cercetată în acest an, depunerile moderne ating 1,50-1,80 m, fapt ce îngreunează cercetarea vestigiilor romane. În același timp însă, clădirile de mari dimensiuni dezvelite aici sunt la fel de bine conservate ca și cele descoperite în groapa excavată. Ele au aceeași orientare, aceeași tehnică de construcție, iar materialele arheologice descoperite sunt de același gen cu cele descoperite anterior pe același sit. Acest fapt confirmă continuarea spre S a complexului arheologic, în imediata sa apropiere (cca. 150 m S) fiind partea cea mai consistentă a Palatului guvernatorului, dezvelită de Adalbert Cserni între anii 1888-1908.

Cea mai importantă descoperire din acest an o reprezintă o statuie din marmură, reprezentând-o pe zeița vânătorii, Diana. Din ea s-a păstrat numai torsul, cu dimensiunile de 20 x 21 cm. Divinitatea este reprezentată în mișcare spre stânga, piciorul stâng flexat și faldurile rochiei ei înclinate spre dreapta, sugerând acest lucru. Este o piesă de o foarte bună calitate artistică și este a doua statuie a zeiței descoperită deocamdată la Apulum. Pentru situl de pe str. Munteniei, este pentru prima dată când a fost descoperită statuia unei divinități, deci valoarea acesteia este cu atât mai mare.

În secțiunea SXVIII/07, în clădirea romană din jumătatea sudică a secțiunii, au mai fost descoperite câteva fragmente de boluri terra sigillata, dintre care se remarcă unul ce are reprezentate în relief două divinități – probabil Athena și Hercules, provenit din atelierele ceramice ale Galliei centrale. În interiorul aceleași clădiri, îndeosebi în camera 4, au fost găsite și alte artefacte, precum un ac de păr fragmentar din os, un capac de opaiț polilychnis, fragmente de boluri din sticlă, amfore fragmentare și ceramică comună.

Într-o groapă menajeră aparținând epocii contemporane, au fost găsite vase ceramice și din sticlă păstrate întregi, precum și gloanțe și cuie de grenadă din al doilea război mondial.

Predominant însă (75% din artefacte) este materialul tegular șampilat - cărămizi, țigle, olane - care poartă sigla legiunii a XIII-a Gemina, însoțită de antroponime. Lor li se adaugă un număr mare de ștampile ale trupelor speciale însărcinate cu paza guvernatorului: pedites singulares, equites singulares și numerus singularium. Acest gen de descoperiri confirmă caracterul oficial al acestui complex, astfel de material tegular nefiind întâlnit în structura locuințelor private. În campania acestui an au fost descoperite 170 de cărămizi, țigle și olane întregi sau fragmentare, care au ștampilă sau semne particulare.

Campaniile viitoare vor avea ca scop dezvelirea construcțiilor romane de pe laturile de S și de est ale complexului arheologic, în vederea urgentei lor valorificări din punct de vedere istorico-turistic. Obiectivul major al eforturilor noastre îl reprezintă restaurarea Palatului guvernatorului consular al celor trei Dacii și transformarea lui într-un parc arheologic, el fiind un sit unicat pe teritoriul României și unul dintre puținele cunoscute în Imperiul roman.

Informații suplimentare online

[Raportul 4206 din cronica.cimec.ro](http://raportul4206.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
